

Mål C-598/21

Sammanfattning av begäran om förhandsavgörande enligt artikel 98.1 i domstolens rättegångsregler

Datum för ingivande:

28 september 2021

Hänskjutande domstol:

Krajský súd v Prešove (Slovenien)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

13 september 2021

Klagande:

SP

CI

Motpart:

Všeobecná úverová banka a.s.

ARBETS-DOKUMENT

Saken i målet vid den nationella domstolen

Konsumentskydd – Dröjsmål med återbetalning – Uppsägning till förtida betalning – Proportionalitet vad gäller lånebeloppet – Lån utan avtalat mål – Verkställighet av panträtt genom frivillig (privat) auktion av fast egendom – Förlust av äganderätt

Syfte med och rättslig grund för begäran om förhandsavgörande

Tolkningsfrågorna avser huruvida verkställighet av panträtt i fast egendom genom frivillig auktion, uppsägning till förtida betalning av lån, ingåendet av nya låneavtal vid flera tillfällen för att täcka tidigare lån och lånekostnader är förenligt med stadgan om de grundläggande rättigheterna, rådets direktiv 93/13/EEG, Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/29/EG och Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/48/EG samt praxis från Europeiska unionens domstol.

Frågor som har hänskjutits för förhandsavgörande

1. Utgör artikel 47, jämförd med artiklarna 7 och 38 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad stadgan), rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal (nedan kallat rådets direktiv 93/13/EEG om oskäliga villkor), Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/29/EG om otillbörliga affärsmetoder som tillämpas av näringsidkare gentemot konsumenterna på den inre marknaden och om ändring av rådets direktiv 84/450/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 97/7/EG, 98/27/EG och 2002/65/EG samt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2006/2004 (nedan kallat direktiv 2005/29/EG om otillbörliga affärsmetoder) och den unionsrättsliga effektivitetsprincipen hinder för sådana bestämmelser som 53 § 9 och 565 § Občiansky zákonník (civillagen), enligt vilka det vid uppsägning av lån till förtida betalning inte ska beaktas huruvida den åtgärden är proportionerlig, i synnerhet vad avser allvaret av konsumentens underlåtenhet att uppfylla sina avtalsskyldigheter i förhållande till lånebeloppet och tidpunkten för återbetalningen av detta?

2. För det fall den första frågan besvaras nekande har den hänskjutande domstolen ställt följande frågor (vilka inte är motstridiga):

2.a) Utgör artikel 47 jämförd med artiklarna 7 och 38 i stadgan, direktiv 93/13/EEG om oskäliga villkor, direktiv 2005/29/EG om otillbörliga affärsmetoder samt den unionsrättsliga effektivitetsprincipen hinder mot en rättspraxis som i sak inte utgör hinder mot verkställighet av panträtt genom en privat auktion av fast egendom som utgörs av en bostad i vilken konsumenterna eller andra personer är bosatta, samtidigt som allvaret av konsumentens underlåtenhet

att uppfylla sina avtalsskyldigheter och lånets löptid enligt denna rättspraxis inte ska beaktas, även om långgivarens fordran kan regleras på annat sätt genom ett rättsligt exekutionsförfarande, inom ramen för vilket försäljningen av den bostad som belastas med panträtt inte omfattas av förmånsrätt?

2.b) Ska artikel 3.1 i direktiv 2005/29/EG om otillbörliga affärsmetoder tolkas så, att konsumentskydd mot otillbörliga affärsmetoder vid konsumentkrediter omfattar alla former av återbetalning av kreditgivarens fordringar, inbegripet upptagande av ett nytt lån som överenskommit för att fullgöra de förpliktelser som följer av ett tidigare kreditavtal?

2.c) Ska direktiv 2005/29/EG om otillbörliga affärsmetoder tolkas så, att ett beteende som innebär att en kreditgivare som vid upprepade tillfällen beviljar krediter till en konsument som inte kan återbetala krediter, så att en kedja av krediter uppkommer som kreditgivaren faktiskt inte betalar ut till konsumenten utan behåller för att täcka tidigare krediter och totala kreditkostnader, ska anses utgöra en otillbörlig affärsmetod?

2.d) Ska artikel 2.2 a i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/48/EG om konsumentkreditavtal och om upphävande av rådets direktiv 87/102/EEG (nedan kallat direktiv 2008/48/EEG om konsumentkrediter), jämförd med skäl 10 i samma direktiv, tolkas så, att det inte är uteslutet att direktivet tillämpas även i fråga om krediter som uppvisar alla kännetecken på en konsumentkredit, när syftet med krediten inte har överenskommit och kreditgivaren, med undantag av en obetydlig del, har beviljat hela krediten för att täcka tidigare konsumentkrediter och avtalat om panträtt i fast egendom som säkerhet?

2.e) Ska Europeiska unionens domstols dom av den 21 april 2016, Radlinger och Radlingerová (C-377/14, EU:C:2016:283) tolkas så, att den även är tillämplig på ett konsumentkreditavtal när en del av den kredit som beviljats genom ett sådant avtal används för att täcka kreditgivarens kostnader?

Anförda unionsbestämmelser och anförd praxis från EU-domstolen

Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, artiklarna 7, 38 och 47

Rådets direktiv 93/13/EEG om oskäligen villkor i konsumentavtal, skälen 12–14, 16, 20, 21 och 24 samt artiklarna 1, 3, 4.1, 6.1, 7 och 8

Europaparlamentets och rådets direktiv om konsumentkreditavtal 2008/48/EG och om upphävande av rådets direktiv 87/102/EEG, skäl 10 samt artiklarna 1, 2.2 a, 3 g, h, 3.1 och artikel 23

Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/29/EG om otillbörliga affärsmetoder, artiklarna 2 c–e och k samt 3, 5, 6, 7, 11 och 13

Domstolens dom av den 21 april 2016, C-377/14, ECLI:EU:C:2016:283, särskilt punkt 3 [i domslutet].

Anförda nationella bestämmelser Občiansky zákonník (civillagen)

53 § Oskäligen villkor i konsumentavtal

I 151h § 6, 151j § 1, 151m § fastställs vissa villkor för verkställighet av panträtt

I 565 § föreskrivs återbetalning av hela fordran på grund av utebliven en amortering

Zákon č. 129/2010 o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (lag nr 129/2010 om konsumentkrediter, andra krediter och lån till konsumenter samt om ändring av vissa lagar)

Zákon č. 258/2001 Z.z. o spotrebiteľských úveroch (prvý zákon o spotrebiteľských úveroch) (lag nr 258/2001 om konsumentkrediter, (första lagen om konsumentkrediter))

I 4 § 2 föreskrivs särskilda krav i konsumentkreditavtal

I 4 § 3 sista meningen föreskrivs påföljder vid utebliven angivelse av särskilda krav i ett konsumentkreditavtal

Zákon 527/2002 Z.z. o dobrovoľných dražbách (lag nr 527/2002 om frivillig auktion)

I 6 § 1 första meningen definieras begreppet auktionsförrättare

Zákon 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (lag nr 160/2015 – civilprocesslagen)

325 § 1 och 2 d avses interimistiska åtgärder

Zákon 233/1995 Z.z. Exekučný poriadok (lag nr 233/1995 – lagen om utsökning)

61g § Den betalningsskyldiges ansökan om amorteringar, 63 § metoder för verkställighet

Kortfattad redogörelse för de faktiska omständigheterna och förfarandet i det nationella målet

- 1 Všeobecná úverová banka, a.s., motpart (nedan kallad VUB) och bolaget Consumer Finance Holding a.s. (nedan kallat CFH) hade tidigare ekonomisk

anknytning till varandra. CFH förvaltrade VUB:s lån. Såväl VUB som CFH har tidigare beviljat klagandena konsumentkrediter. SP och CI (nedan kallade klagandena) hade redan år 2004 beviljats konsumentkrediter i CFH. Därefter beviljades ytterligare konsumentkrediter. Eftersom klagandena inte kunde återbetala lånen beviljade VUB dem nya krediter, men betalade inte ut dem till klagandena, utan utbetalade dem direkt till sig för att täcka fordringar som hänförde sig till tidigare konsumentkrediter. VUB fastställde fordringarnas storlek ensidigt.

- 2 Medan klagandena år 2004 tog en konsumentkredit på 18 000 slovakiska kronor (597,49 euro), beviljade VUB dem ett sista lån enligt ett avtal av den 9 februari 2012, med rubriken "Hypo Pôžička", med ett belopp på 30 221,50 euro för en period fram till år 2032 (nedan kallat det omtvistade lånet).
- 3 VUB använde nästan hela det omtvistade lånet för att täcka tidigare konsumentkrediter som beviljats från år 2004, det vill säga såväl konsumentkrediter som beviljats av VUB som de krediter som beviljats av CFH. VUB använde en del av det omtvistade lånet till förmån för CFH "för att täcka kostnaderna för det omtvistade lånet". Syftet med det omtvistade lånet nämns inte i avtalet. VUB har hävdats att det omtvistade lånet inte omfattas av det skydd som föreskrivs i bestämmelserna om konsumentkrediter.
- 4 Även tiden före år 2012 beviljade VUB klagandena lån på ett sätt som innebar att de skulle användas för att täcka tidigare skulder. Till exempel i konsumentkreditavtalet av den 23 november 2009 beviljade VUB klagandena ett lån på 25 156,98 euro för betalning av räntor och kostnader som uppgick till 24 593,60 euro. Även detta lån anges i det omtvistade låneavtalet. Det råder tvivel om huruvida räntorna är välgrundade, bland annat på grund av att kraven i avtalet inte har uppfyllts i enlighet med lag nr 258/2001 Z.z. (första konsumentkreditlagen).
- 5 Det som kännetecknar det omtvistade lånet som beviljats av VUB är att panträtt i fast egendom har ställts som säkerhet. Den fasta egendomen utgörs av en bostad, i vilken klagandena och andra personer är bosatta. Efter beviljandet av det omtvistade lånet (den 9 februari 2012) kom klagandena i dröjsmål med betalningen av låneamorteringen på 1 106,50 euro. Eftersom lånet inte återbetalades, sade VUB upp lånet i dess helhet till förtida betalning (den 13 januari 2013). Enligt avtalsvillkoren för det omtvistade lånet hade uppsägning till förtida betalning av lånet överenskommit. Denna överenskommelse återfanns i artikel VI punkterna 42 och 42.1. I lagen föreskrivs som enda villkor för uppsägning till förtida betalning att **dröjsmål med betalning som uppgår till tre månader** föreligger som åtföljs av en anmodan om betalning, varvid en ytterligare betalningsfrist på femton dagar ska beviljas. Den 12 april 2013 meddelade VUB att den skulle verkställa panträtten genom försäljning på frivillig auktion av klagandenas bostad som har ett värde som är minst **30 gånger högre** än det belopp som föranledde banken att inleda det förfarande som var kopplat till

uppsägningen till förtida betalning av lånet och den därefter följande försäljningen av bostaden.

- 6 Klagandena väckte talan vid Okresný súd Prešov (Distriktsdomstolen i Prešov, Slovakien, nedan kallad distriktsdomstolen) och yrkade om uppskov med verkställigheten av panträtten genom frivillig auktion. Klagandena har bland annat gjort gällande att banken har åsidosatt de rättigheter som de garanteras av unionsrätten i samband med ingående av låneavtal. Genom en första dom ogillade distriktsdomstolen talan. Enligt distriktsdomstolen fanns det i princip inte något hinder för att sälja klagandenas bostad inom ramen för ett utomrättsligt förfarande.
- 7 Klagandena överklagade distriktsdomstolens dom till Krajský súd v Prešove (Regiondomstolen i Prešov, nedan kallad den regionala domstolen). Den regionala domstolen upphävde distriktsdomstolens dom. Den regionala domstolen fann att det förelåg hinder för en frivillig auktion av klagandenas bostad, eftersom en sådan försäljning var oproportionerlig. Enligt den regionala domstolen är en försäljning av klagandenas bostad **oproportionerlig**, eftersom panträtten kan verkställas på annat sätt, nämligen i ett verkställighetsförfarande inom ramen för vilket VUB:s fordran regleras samtidigt som klagandena inte förlorar äganderätten till sin bostad. Den regionala domstolen bedömde att konsumentlagstiftningen hade åsidosatts.
- 8 Därefter ogillade distriktsdomstolen talan på nytt genom en andra dom. Den hänvisade till den dom som Europeiska unionens domstol hade meddelat i mål C-34/13, enligt vilken oskäligen villkor inte heller utgör hinder för försäljning av klagandenas bostad inom ramen för ett utomrättsligt förfarande för verkställighet av panträtt. Distriktsdomstolen hänvisade till ett avgörande som meddelats av Najvyšší súd Slovenskej republiky (Högsta domstolen i Republiken Slovakien) i ett annat mål, där denna domstol inte i förväg erkände konsumentskydd genom att tillfälligt skjuta upp en utomrättslig försäljning av en konsuments bostad på frivillig auktion.
- 9 Klagandena överklagade denna dom och yrkade uppskov med verkställigheten av panträtten genom frivillig auktion och gjorde bland annat gällande att deras konsumenträttigheter och rätten till bostad skulle kränkas vid en försäljning av deras bostad.

Kortfattad redogörelse för skälen till att förhandsavgörande begärs

- 10 Det har i Republiken Slovakien i fråga om verkställighet av panträtt inte uttryckligen föreskrivits något förbud mot att beakta sådana omständigheter som Europeiska unionens domstol fann vara relevanta i domen i mål C-415/11, Mohamed Aziz, punkt 73. ”Vad beträffar ett avtalsvillkor – som förekommer i ett avtal med lång löptid – om förtida betalning på grund av gäldenärens bristande avtalsuppfyllelse under en begränsad tidsperiod gör domstolen följande bedömning. Såsom generaladvokaten har framhållit i punkterna 77 och 78 i förslaget till avgörande, ankommer det på den hänskjutande domstolen att bland

annat undersöka huruvida näringsidkarens möjlighet att kräva återbetalning av hela lånet uppstår på grund av att konsumenten har underlåtit att uppfylla en skyldighet som är av grundläggande betydelse i det aktuella avtalsförhållandet, huruvida tillräckligt höga krav ställs på avtalsbrottets grovhet i förhållande till lånets längd och lånebeloppet, huruvida nämnda möjlighet strider mot tillämpliga regler på området och huruvida det i den nationella rätten föreskrivs lämpliga och effektiva medel med hjälp av vilka den konsument som är underkastad ett sådant avtalsvillkor kan avhjälpa följderna av att lånet på detta sätt förfaller till betalning.”

- 11 Den hänskjutande domstolen anser att försäljning på frivillig (privat) auktion även är relevant inom ramen för konsumenträtten. Problemet är den rättsliga frågan huruvida frivilliga auktioner är proportionerliga, vilket inte har prövats i rättspraxis. Om proportionalitetsprincipen inte iaktogs skulle frivilliga auktioner av konsumenters fasta egendom, bland annat deras bostäder, medges vid varje underlåtenhet av konsumenten att uppfylla en skyldighet, även vid mindre allvarliga sådana.
- 12 Det är ostridigt att konsumentskyddet inte är absolut. Konsumenters bostäder kan även säljas utan något rättsligt förfarande, trots oskäligen avtalsvillkor (C-34/13).
- 13 I Republiken Slovakien finns två olika sätt för verkställighet av panträtt. Det första består i försäljning av panten på frivillig auktion. Auktionen genomförs av en privatperson, näringsidkaren. Borgenären fastställer ensidigt fordrans storlek. En annan näringsidkare, auktionsförrättaren, säljer i allmänhet även konsumentens bostad utan något rättsligt förfarande och utan någon objektiv bedömning av fordrans storlek eller av huruvida försäljningen på auktion av konsumentens bostad är proportionerlig. Trots avsaknaden av samtycke från konsumenten betecknas denna auktion som ”frivillig”.
- 14 Det andra tillåtna sättet för verkställighet av panträtt utgörs av ett rättsligt verkställighetsförfarande enligt Zákon 233/1995 Z.z. Exekučný poriadok (lag nr 233/1995 – lagen om utsökning). Detta föregås av en domstolsprövning av avtalsvillkor, inom ramen för vilken domstolen kan medge återbetalning genom amortering och följaktligen ex officio måste beakta konsumentskyddet inom ramen för alla de direktiv som hittills nämnts. Borgenären kan inte ett senare rättsligt avgörande till förrättningsmannen, som också kan medge återbetalning genom amortering, göra anspråk på konsumentens lösa egendom, likvida bankmedel och andra fordringar, besluta om innehållande av konsumentens lön och även besluta om försäljning av fast egendom, i vilken konsumenten har sin bostad.
- 15 Redan vid en första anblick föreligger en stor skillnad mellan nämnda sätt för verkställighet av panträtt. Inom ramen för båda dessa förfaranden kan konsumentens bostad säljas, men det kan inom ramen för ett rättsligt verkställighetsförfarande medges att konsumenten återbetalar skulden genom amorteringar och även en reglering av straffavgifter för sen betalning kan

möjliggöras. I synnerhet när det gäller långfristiga lån kan därigenom nivån på de ursprungliga amorteringarna aktiveras ända fram till slutet av kreditperioden. Därigenom kan det resultatet uppnås att borgenärens fordran regleras inom samma tid som överenskommits med konsumenten och att konsumenten behåller bostaden.

- 16 Förfarandet för frivillig auktion ger inte några sådana garantier. Förfarandet för frivillig auktion innebär inte heller att rättsliga förfaranden avseende oskäligen villkor ska vila i avvaktan på utgången av förfarandet för frivillig auktion. Om auktionen genomförs förlorar konsumenten sin äganderätt till bostaden och måste omedelbart lämna den. Efter auktionen (ex post) är de rättsliga förfarandena om ogiltigförklaring av auktionen, efter förlusten av äganderätten, särskilt dramatiska för konsumenterna.
- 17 Samtidigt är skyddet mot oproportionerliga ingrepp i konsumenternas rättigheter, inklusive rätten till bostad, särskilt viktigt före auktionen (ex ante) och eftersom det i den materiella rätten inte föreskrivs någon annan möjlighet till skydd på förhand, kan endast **talans om uppskov med verkställigheten av panträtten** i ett förfarande för frivillig auktion komma i fråga. En dom genom vilken en skyldighet åläggs har för det första inte rättskraft, men möjliggör för det andra för borgenären att verkställa panträtten genom en auktion inom ramen för ett verkställighetsförfarande.
- 18 Borgenärerna har gjort gällande att försäljningen av ett pantsatt föremål sker snabbt inom ramen för ett förfarande för frivillig auktion, men ändamålet och syftet med kreditavtalet är inte handel med fast egendom, utan att konsumenterna ska beviljas kredit utan oskäligen avtalsvillkor och utan otillbörliga affärsmetoder, i syfte att säkerställa en bättre livskvalitet för konsumenterna.
- 19 Enligt slovakisk lagstiftning kan uppsägning till förtida betalning fastställas **utan att det prövas huruvida konsumenten har underlåtit att fullgöra en väsentlig skyldighet**, om en sådan underlåtenhet är **tillräckligt allvarlig i förhållande till amorteringstiden för krediten och kreditbeloppet**, om det i nationell rätt **föreskrivs lämpliga och effektiva medel som gör det möjligt för konsumenten att undanröja verkan av en sådan uppsägning i förtid av krediten**.
- 20 Den hänskjutande domstolen antar att om det för en uppsägning av lån till förtida betalning enligt lag skulle krävas att sådana omständigheter som de som EU-domstolen nämnt i punkt 73 i domen Aziz C-415/11 föreligger, skulle borgenären kunna påföra straffavgifter och även kunna väcka talan vid domstol samt begära tvångsbetalning av låga amorteringar, men vederbörande skulle säkerligen inte ha kunnat påbörja försäljningen av klagandens bostad på grund av att ett mindre belopp inte betalats.
- 21 En mer proportionerlig lagstiftning skulle även göra det möjligt att göra gällande rättigheter och att ex officio pröva oskäligen avtalsvillkor samt otillbörliga affärsmetoder. Enligt den rättspraxis för vilken redogjorts ovan kan en försäljning

av en bostad på frivillig auktion emellertid inte tillfälligt avbrytas genom införande av en skyldighet att avhålla sig från att genomföra nämnda auktion.

- 22 Den hänskjutande domstolen har påpekat att det omtvistade lånet och tidigare konsumentkrediter har använts för att återbetala tidigare krediter. Det är uppenbart att klagandena har beviljats konsumentkrediter vid flera tillfällen, trots att de hade otillräckliga inkomster.
- 23 Den hänskjutande domstolen ser ingen anledning till att sådana omständigheter som de ovan beskrivna återbetalningarna av konsumentkrediter ska undantas från de metoder som omfattas av tillämpningsområdet för direktiv 2005/29. Den hänskjutande domstolen anser även att dessa otillbörliga affärsmetoder inte bör uteslutas från domstolens prövning på grundval av direktiv 2005/29. Om det inte skulle förhålla sig på så sätt skulle det föreligga en logisk motsägelse, eftersom perioden för bedömning av otillbörliga affärsmetoder vid affärstransaktioner som gäller konsumentkrediter skulle löpa ut före den faktiska återbetalningen av konsumentkrediter. Den hänskjutande domstolen har angett att det i artikel 3 i direktiv 2005/29/EG rekommenderas skydd inte bara före ingående och vid ingående av en affärstransaktion, **utan även efter det att en affärstransaktion har genomförts**. Om konsumentkrediten inte ska återbetalas ”vid ingäendet av en affärstransaktion”, ska den återbetalas ”efter det att en affärstransaktion har ingåtts”. Den hänskjutande domstolen har tillagt att även om eventuella otillbörliga affärsmetoder inte har någon direkt inverkan på en rättsakts ogiltighet, påverkar de icke desto mindre bedömningen av huruvida avtalsvillkor är oskäligen som är en av de omständigheter som avses i artikel 4.1 i direktiv 93/13.
- 24 Enligt den hänskjutande domstolen ska ändamålet med konsumentkrediter inte vara att sådan kredit regelbundet inte betalas ut till konsumenter, eftersom borgenären behåller dessa för att täcka egna fordringar som uppkommit till följd av tidigare krediter. En sådan kreditgivning är helt meningslös med hänsyn till syftet med direktiv 2008/48/EG.
- 25 Den hänskjutande domstolen har påpekat att föremålet för krediten inte preciseras i det omtvistade kreditavtalet och att det innehåller krav som uppställs i konsumentkreditavtal. Den enda omständighet som syftar till att undanta den omtvistade krediten från tillämpningsområdet för detta direktiv är säkerheten i fast egendom.
- 26 Det omtvistade lånet utgör emellertid inte en in-teckning och är inte heller en kredit som ska användas för investering i fast egendom eller i en bostad. Säkerheten i fast egendom ska användas för återbetalning av tidigare konsumentkrediter.
- 27 Den hänskjutande domstolen ser inga praktiska ekonomiska skillnader mellan det omtvistade lånet och de konsumentkrediter som föregick det omtvistade lånet. Eftersom det omtvistade lånet ska användas för att återbetala tidigare konsumentkrediter finns det således en mycket nära koppling, vad gäller syftet

med ingåendet av avtalet, mellan tidigare konsumentkrediter och det omtvistade lånet som ingicks för att återbetala konsumentkrediterna.

- 28 När det gäller den sista frågan huruvida domen av den 21 april 2016 i mål C-377/14, Radlinger och Radlingerová ska tolkas så, att den även är tillämplig på ett konsumentkreditavtal, när en del av den beviljade krediten inom ramen för ett sådant avtal var avsedd att täcka kreditgivarens kostnader, är det fråga om en omständighet som avgör det skuldbelopp som ledde till förfarandet för försäljning av klagandenas bostad. VUB anser att de omtvistade beloppen faktiskt har betalats ut till klagandena och har inkluderat dem i det omtvistade kreditbelopp som faktiskt beviljats klagandena.

ARBETS-DOKUMENT